

Державна інформаційна політика: проблеми визначення концепту

Олена Токар,
магістр політології,
аспірант кафедри політології
Національного університету
„Киево-Могилянська академія”

У статті розглядаються проблеми визначення змісту поняття „інформаційна політика” в науковій літературі та в нормативно-правових актах. Розмежовуються поняття „публічна” і „державна” інформаційна політика, визначаються їх структурні елементи, об’єкти та суб’єкти. Висвітлюються напрями інформаційної політики України.

В умовах глобалізації, зростання ролі інформації, її вільної циркуляції всередині держави та поза її межами надзвичайної актуальності набуває проблема впровадження дієвої державної інформаційної політики. В сучасному світі від здатності держави розробити та реалізувати ефективну політику в інформаційній сфері значною мірою залежить майбутнє країни та й навіть саме її існування.

Зміст поняття „інформаційна політика” та її базові характеристики

Найскладнішим і найважливішим завданням в „інформаційно-суспільній науці” є створення понятійного апарату. Практика свідчить, що на питання про поняття того чи іншого явища найчастіше відповідають його визначенням. Однак Г. Колбеч у книзі „Політика”, розглядаючи поняття „державна політика”, відмовляється від будь-яких спроб його визначення, вважаючи, що „хоча термін „політика” широко вживається і науковцями-аналітиками, і практиками у державному управлінні, він використовується ними по-різному. У цій книзі ми не вважатимемо, що цей термін має одне чітке значення. Важливо розкрити, як вживається цей термін, висвітлити природу різного його вживання” [12, с. 16].

Відтак важливо розрізнити елементи ряду: „явище – поняття – термін”.

Поняття – форма мислення, що має для свого змісту об’єктивну основу у

вигляді спільних і характерних якостей, властивостей конкретних об'єктів, предметів певного класу. Термін – це жорстке словесне позначення поняття. Терміни можуть складатися з кількох слів, утворювати словосполучення [10, с. 245 - 246, 338 - 339].

Щодо поняття „інформаційна політика”, то видається за доцільне дослідити різні його визначення, щоб мати змогу порівняти їх, виділити основні ознаки, врахувати різні сторони його (поняття) змісту.

Варто розпочати з визначення змісту поняття „політика”. Політикою будемо називати сукупність намірів і засобів їх здійснення, котрі формують суб'єкт управління стосовно певної сфери життєдіяльності суспільства, процесів, що в ньому відбуваються. Тобто політики різняться своїми об'єктами, суб'єктами, цілями і засобами. Щодо інформаційної політики, то її об'єктом є національна інформаційна сфера з усіма її компонентами.

Головним суб'єктом державної інформаційної політики є держава (органи державної влади) та місцеве самоврядування. Водночас, враховуючи великий вплив на цю політику недержавних/неурядових акторів (бізнесу, ЗМІ, наукових і технологічних установ, громадських і міжнародних організацій), доцільно розрізнити політику державну і політику публічну. Публічна політика, на думку О. Дем'янчука, зачіпає ширше коло суб'єктів, об'єктів і дій, аніж державна [5, с. 11], які не підпадають під безпосередній вплив органів державного управління, а формують свою політику самостійно і тим неминуче вносять зміни в суто державну (урядову) політику.

У цій статті ми зосередимося на державній інформаційній політиці, оскільки саме органи державного управління є практично єдиним осередком ухвалення політичних рішень в Україні. До числа суб'єктів державної інформаційної політики варто включити й органи місцевого самоврядування, які, на думку Л. Бойко-Бойчук, хоча й „не належать до системи органів державної влади, але де-факто є і повинні бути, поряд з державою, суб'єктом цієї політики” [3, с. 169]. Саме на них покладається завдання реалізовувати цілі інформаційної політики на місцевому рівні.

Наукові дослідження інформаційної політики держави

Наукові розробки з проблем державної інформаційної політики в Україні до останнього часу були нечисленними. Лише недавно з'явилися помітні праці у цій царині. Проблемам інформаційної політики присвячують свої дослідження І. Аристова, В. Богущ, Г. Виноградова, О. Дубас, В. Кравченко, О. Литвиненко, Є. Макаренко, Г. Несвіт, О. Олійник, О. Соснін, О. Стариш, Г. Почепцов, О. Юдін. До речі, кожен з авторів висловлює власну, оригінальну точку зору стосовно тлумачення поняття „інформаційна політика”. І все ж можна визначити два основні підходи до його розуміння: інформаційна політика у вузькому і в широкому значенні.

Представники першого підходу, розкриваючи зміст державної інформаційної політики, розглядають її як сукупність напрямів і способів

діяльності держави з одержання, використання, поширення та зберігання інформації. Таке розуміння суті інформаційної політики держави представлено науковцями, які працюють у галузі інформаційного права [4, с. 18], юридично закріпленого Законом України „Про інформацію” (1992 р.) [7, с. 7]. Ми ж вважаємо, що зведення інформаційної політики лише до збору, використання і безпеки інформації надто звужує її як об’єкт аналізу. Так, враховуючи розвиток інформаційних технологій, їх проникнення у найважливіші сфери життя суспільства, необхідно брати до уваги перехід від принципу безпеки інформації до принципу інформаційної безпеки. Розгляд останньої з позицій системного підходу дозволяє побачити різницю між науковим розумінням проблеми і розумінням „повсякденним”. У практиці державного управління інформаційна безпека розуміється лише як необхідність боротьби з відтоком закритої (таємної) інформації, а також з розповсюдженням хибної і ворожої інформації. Осмислення інформаційної безпеки в суспільстві ще тільки розпочинається. Тому, на нашу думку, таке бачення інформаційної політики є дещо спрощеним і не враховує цілий спектр завдань держави в інформаційній сфері.

В. Пашкова розглядає інформаційну політику як сукупність законів і положень, присвячених створенню, виробництву, збиранню, зберігання та організації розповсюдження інформації і доступу до неї. На думку дослідниці, основне значення інформаційної політики полягає в тому, що вона „впливає на шляхи, якими окрема особа і суспільство в цілому робить політичний, економічний та соціальний вибір” [18, с. 4]. У цьому визначенні враховано важливий компонент державної інформаційної політики – забезпечення права кожної особи на інформацію, що є важливою ознакою правової демократичної держави. В основу інформаційної діяльності в демократичних державах покладено концепцію інтелектуальної свободи.

Поняття „інформаційна політика” трактується і як спосіб поведінки з наявними інформаційними потоками і ресурсами з боку різних інституціональних суб’єктів (наприклад, держави, державних органів, окремих організацій і закладів, які можуть мати свої уявлення та інтереси при роботі з інформацією). У межах цього підходу інформація виконує суто технічну функцію поряд з іншими ресурсами діяльності. У цьому контексті інформаційна політика зводиться, по суті, до кількісного контролю за рухом інформаційних потоків і/або контролю за розподілом потоків інформації для того, щоб інформація доходила до певної цільової групи і давала запланований ефект [16, с. 124 - 125].

Порівнявши вищенаведені визначення інформаційної політики, можемо зробити висновок, що дослідники по-різному розглядають і сам термін „політика”. У першому і останньому визначеннях політика розглядається як politics – „сфера взаємовідносин різних соціальних груп та індивідів з приводу використання інститутів публічної влади задля реалізації своїх суспільно значущих інтересів та потреб” [19, с. 6], а В. Пашкова подає

її як policy – план, „курс дій держави у певній сфері, що ініціюється чи приймається урядом, політичною партією тощо”. Окремі науковці (О. Дем’янчук, О. Кілієвич, В. Тертичка) вважають, що уточнення „державна” може вживатися лише стосовно policy [5, с. 6; 2, с. 18].

Прихильники другого підходу розглядають інформаційну політику як складне, багатокомпонентне поняття. Так, Г. Почепцов вважає, що інформаційна політика визначає закони функціонування інформаційної сфери. До таких законів він відносить закон ефективної роботи системи ЗМІ, закон адекватної взаємодії влади і населення. Вчений виділяє ще один важливий аспект державної інформаційної політики – посилення інформаційної безпеки [20, с. 12]. За умов поширення в українському інформаційному просторі інформації негативного характеру, формування негативного іміджу нашої країни, слабкої розвиненості інформаційної інфраструктури зростає значення цієї складової інформаційної політики.

Подібне розуміння інформаційної політики пропонує й О. Дубас, зауважуючи, що ця політика має забезпечувати взаєморозуміння і взаємодію влади і суспільства через ЗМІ та громадські зв’язки, координацію висвітлення діяльності органів влади, захист свободи слова, задоволення інформаційних потреб особи і суспільства, формування високої інформаційної культури громадян [6, с. 100]. У цьому визначенні чітко виділяється трирівнева структура інформаційної політики, включаючи в її зміст забезпечення і захист прав в інформаційній сфері на трьох рівнях – держави, суспільства, особи. Окрім того, дослідник звертає увагу на такий важливий момент, як інформування населення про діяльність влади, що є неодмінною умовою прозорості її функціонування.

О. Юдін і В. Богуш визначають інформаційну політику як головні напрями діяльності держави в галузі інформації. Основною її метою є створення умов для ефективного і якісного інформаційного забезпечення стратегічних і оперативних завдань соціального та економічного розвитку держави [23, с. 209]. Такими завданнями в економічній сфері, наприклад, можуть бути збереження, розвиток та ефективне використання об’єктів національного інформаційного простору, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки України; забезпечення всебічної підтримки і захисту вітчизняного виробника інформаційного продукту, сприяння виробленню і впровадженню новітніх інформаційних технологій; економічна підтримка державою розвитку інформаційної інфраструктури та інформаційної системи, сприяння розробці і впровадженню новітніх інформаційних технологій.

В. Карпенко вважає, що державна інформаційна політика охоплює як внутрішні, так і зовнішні аспекти діяльності країни. Внутрішня політика спрямована на якомога ширше задоволення інформаційних потреб свого суспільства; зовнішня – на створення позитивного образу держави у світі, інформування світової громадськості про політичний, економічний,

духовний, культурний, інвестиційний клімат в Україні, експорт на світовий інформаційний ринок українського продукту тощо [11, с. 147 - 148].

О. Соснін поняття інформаційної політики держави ототожнює з державною політикою інформатизації – побудовою інформаційного суспільства. Він зауважує, що інформатизація – це глобальний процес, який супроводжується кардинальною зміною структури і характеру світового економічного і соціального розвитку, переходом до наукомісткого виробництва, нових видів інформаційного обміну і впливає на більшість сфер суспільної діяльності, змінюючи характер світового розвитку, соціально-економічні відносини, рівень і якість життя всіх членів суспільства [21, с. 35 - 38]. З таким розумінням інформаційної політики можна погодитись лише частково, адже інформаційна політика включає набагато ширший спектр проблем; політику інформатизації доцільніше вважати складовою державної інформаційної політики, яка, окрім того, включає в себе посилення інформаційної безпеки, захист інформаційного суверенітету держави, забезпечення незалежності ЗМІ, розвиток інформаційної інфраструктури, захист права на свободу слова, права на інформацію тощо.

Законодавче закріплення поняття „державна інформаційна політика”

Окремі дефініції поняття „інформаційна політика” можемо знайти в нормативно-правових актах. До таких актів слід віднести Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України, схвалену Постановою Верховної Ради України у січні 1997 року [14], та Закон України „Про основи національної безпеки України”, прийнятий у червні 2003 року [9]. Окремі напрями державної інформаційної політики сформульовані в законах України „Про інформацію”, „Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”, „Про інформаційні агентства”, „Про державну таємницю”, „Про Національну систему конфіденційного зв’язку”, „Про захист інформації в автоматизованих системах”, „Про Концепцію Національної програми інформатизації”, „Про Національну програму інформатизації”, „Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації”, „Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”, „Про внесення змін до деяких законів України за результатами парламентських слухань „Проблеми інформаційної діяльності, свободи слова, дотримання законності та стан інформаційної безпеки України”, „Про захист суспільної моралі”, „Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 - 2015 рр.” та в інших. Слід сказати, що на сьогодні українська нормативно-правова база інформаційних відносин є відносно розробленою (не в плані кількості нормативних документів, а в плані законодавчого охоплення всіх напрямів інформаційних відносин, у ширшому розумінні – напрямів

інформаційної політики).

Порівняння уявлень про суть інформаційної політики в різних країнах

У програмах США, Великої Британії, ФРН, Франції, пов'язаних з інформаційною політикою, основними завданнями є побудова інформаційного суспільства, впровадження інформаційних та комунікаційних технологій в усі сфери життєдіяльності суспільства, інформування урядом населення про свою діяльність, розширення та вдосконалення інформаційного простору [15, с. 56 - 68]. Отже концепт державної інформаційної політики як політики інформатизації сформований західними вченими і покладений в основу моделей інформаційного суспільства, стратегій і програм інформатизації індустріально розвинутих країн.

В Концепції державної інформаційної політики Російської Федерації державну інформаційну політику визначено як сукупність цілей, що відображають національні інтереси Росії в інформаційній сфері, стратегічних напрямів їх досягнення (завдань) і систему заходів для їх реалізації. Державна інформаційна політика є важливою складовою зовнішньої і внутрішньої політики держави й охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства. Довгостроковою стратегічною метою інформаційної політики є забезпечення переходу до нового етапу розвитку Росії – побудови демократичного інформаційного суспільства і входження країни у світову інформаційну спільноту [13]. Очевидно, що такий підхід до розуміння змісту поняття інформаційної політики близький до визначень О. Сосніна стосовно виділення побудови інформаційного суспільства як її основної стратегічної мети, та В. Карпенка, який наголошує на її внутрішній і зовнішній спрямованості. Це зумовлюється тим, що розвиток політичної науки в Україні відбувається не відособлено, а передбачає осмислення та перенесення на українські процеси та явища закономірностей і законів, виявлених і сформульованих раніше західними вченими, а також належністю українських і російських науковців до однієї когорти вчених, сформованої ще за часів СРСР. Окрім того, в Концепції говориться, що протягом тривалого періоду державна інформаційна політика охоплювала, головним чином, проблеми, пов'язані з діяльністю засобів масової інформації. Лише „в останні два — три роки зміст державної інформаційної політики був дещо розширений: до нього потрапили окремі елементи захисту прав громадян і організацій на загальнодоступну інформацію” [13].

Інформаційна політика vs програми інформатизації

Схожа ситуація спостерігалася і в Україні. Лише від початку з 1990-х років формуються основні принципи та положення державної політики інформатизації. Основний зміст її з незначними варіаціями зводився

до забезпечення науково-технічних, виробничо-технологічних та організаційно-економічних умов створення й застосування інформаційних технологій, інформаційної інфраструктури і системи формування інформаційних ресурсів. При цьому політика інформатизації була відокремлена від політики, що проводиться державою у сфері засобів масової інформації, зв'язку та телекомунікацій.

Проектом Закону України „Про Концепцію національної інформаційної політики” остання визначена як стратегія, напрями і завдання держави у сфері збирання, зберігання, використання та поширення інформації та інформаційних ресурсів у суспільстві [8]. Тобто так, як її трактують фахівці з інформаційного права. Хоча у визначенні безпосередньо не відображено завдання побудови інформаційного суспільства, однак у проекті Закону чітко підкреслено, що метою Концепції є створення правових, економічних і організаційних умов для формування в Україні розвинутого інформаційного суспільства.

Отже в Концепції наголошується на фактичній тотожності понять інформатизації та інформаційної політики України. Однак ми вважаємо, що завдання інформаційної політики на нинішньому етапі розвитку країни суттєво відрізняються від завдань, визначених Національною програмою інформатизації, прийнятої ще 1998 року. Навіть не просто відрізняються — вони цілком різні. Якби ми наближались до створення інформаційного суспільства, то й справді могли б ототожнювати інформатизацію з інформаційною політикою. Національна програма інформатизації та інформаційна політика сьогодні як з точки зору законодавчої бази, так і з точки зору конкретних подій, що відбуваються в Україні, — це зовсім різні речі.

У Законі України „Про основи національної безпеки України” від 19 червня 2003 року державна політика в інформаційній сфері визначається у відриві від основних інформаційних складових за всіма основними напрямками національної безпеки. Фактично головною метою державного регулювання розвитку інформаційної сфери є наповнення внутрішнього і світового інформаційного простору достовірною позитивною інформацією про Україну. Це надзвичайно важливий напрям державної політики.

На нашу думку, необхідно пов'язати державну інформаційну політику з поняттям інформаційної безпеки, оскільки інформаційна безпека відіграє важливу роль не лише в інформаційній діяльності, але і в життєдіяльності держави в цілому, в життєдіяльності її структур, суспільства і окремого громадянина. Це логічно, адже здійснення державної політики в будь-якій сфері передбачає запобігання загрозам та усунення наслідків їх впливу на певну сферу, а отже й забезпечення національної безпеки в певній галузі. О. Баранов теж підкреслює необхідність розгляду інформаційної політики держави крізь призму інформаційної безпеки і визначає її як такий стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави, за якого зводиться до мінімуму нанесення шкоди внаслідок

неповноти, несвочасності і недостовірності інформації; несанкціонованого розповсюдження, використання та знищення інформації; негативного інформаційного впливу; негативних наслідків функціонування інформаційних технологій [22].

Як бачимо, можна виокремити, як мінімум, чотири основні напрями інформаційної безпеки, які можна досить детально прокоментувати з точки зору їх змісту, особливостей, принципів, методів і способів її досягнення при здійсненні певної державної інформаційної політики. Однак у Законі України „Про основи національної безпеки України” взагалі не йдеться про комплексну підтримку інформаційної безпеки як пріоритетне завдання національної безпеки та важливу складову державної інформаційної політики. Проблеми інформаційної безпеки мають вирішуватися через забезпечення дотримання конституційних інформаційних прав і свобод, недопущення неправомірного втручання органів державної влади і місцевого самоврядування у діяльність засобів масової інформації, протидію монополізації в інформаційній сфері, вжиття заходів для захисту інформаційного простору держави. Звідси нелогічно випливає, що інформаційна політика має забезпечуватися лише у сфері масової інформації, тобто в електронних та друкованих її засобах. Інші складові інформаційної інфраструктури (кінематограф, архівний та бібліотечний комплекси) фактично ігноруються. Підтримка інформаційної безпеки у життєво важливих сферах діяльності особи, суспільства, держави на основних напрямках державної політики національної безпеки Законом також не регламентована [17, с. 109].

Завдання державної інформаційної політики

Вище ми зазначали, що інформаційну політику найдоцільніше розглядати як сукупність напрямів діяльності держави в інформаційній сфері. Зміст її конкретизується у відповідних концепціях національної інформаційної політики, стратегіях і програмах інформатизації. У цих нормативних документах спостерігаємо різне бачення проблем, які покликана вирішувати держава в інформаційній сфері.

Зміст завдань державної інформаційної політики окремої країни впливає з політичних і соціально-економічних умов її розвитку і нагромадженого досвіду реалізації окремих заходів державної політики в галузі створення, розповсюдження і використання інформації і світового досвіду здійснення інформаційної політики в розвинених державах.

У різних країнах існують свої особливості, свої труднощі в процесі формування і впровадження інформаційної політики. На них впливає рівень розвитку відповідної інфраструктури, низький рівень усвідомлення в окремих країнах важливості та цінності інформації, слабка державна підтримка цієї сфери, брак належної правової бази, вплив кваліфікованих працівників з цієї сфери за кордон тощо. Проте всі цивілізовані держави розглядають побудову інформаційного суспільства як основу свого

соціально-економічного, політичного і культурного розвитку і реалізують цілеспрямовану інформаційну політику. Для цього приймаються необхідні короткострокові, середньострокові і довгострокові програми.

В більшості розвинутих країн інформаційна політика держави зводиться до побудови інформаційного суспільства, впровадження нових технологій у систему державного управління та ефективного здійснення політичної влади – забезпечення доступу широкої громадськості до урядової інформації, стимулювання наукових досліджень у галузі нових технологій, розвитку електронної комерції та програм широкого доступу до інформаційних послуг за допомогою Інтернету, міжнародного співробітництва у сфері інформації. Щодо пострадянських країн, наприклад, Росії та України, то вони лише проголосили курс на побудову інформаційного суспільства, працюють над формуванням власного інформаційного простору та захистом його від інформаційних загроз різного типу, над проблемою інтеграції в світову інформаційну спільноту.

Висновки

Розглянувши різні підходи до розуміння суті поняття „інформаційна політика”, визначення її основних цілей і напрямів, можна узагальнити їх таким чином: під державною інформаційною політикою слід розуміти сукупність напрямів діяльності держави в інформаційній сфері, які ґрунтуються на певній нормативній базі і передбачають, насамперед, посилення інформаційної безпеки держави, суспільства, особи та мають внутрішнє і зовнішнє спрямування. Основними об'єктами державної інформаційної політики можна вважати особистість, суспільство і державу, а завданнями – забезпечення їх прав та інтересів в інформаційній сфері. Окрім того, до числа об'єктів державної інформаційної політики відносять національну інформаційну сферу з усіма її компонентами (інформаційна інфраструктура, інформаційні ресурси тощо).

Отже можна дійти висновку, що державна інформаційна політика має спрямовуватися на вирішення наступних завдань: формування національного інформаційного простору, розвиток інформаційної інфраструктури; забезпечення інформаційної безпеки на трьох основних рівнях (особа, суспільство, держава) та безпеки інформації (захист від несанкціонованого використання, псування інформації, захист конфіденційної інформації та інформації, що становить державну таємницю); створення належних умов для інтеграції України у світову інформаційну спільноту; становлення галузі інформаційної індустрії: виробництво засобів комунікації, зв'язку, опрацювання інформації, надання інформаційних продуктів і послуг; формування інформаційного ринку та усунення передумов для його тінізації; формування суспільної свідомості людини для її майбутньої життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства.

Слід зазначити, що розуміння суті поняття „інформаційна політика” різними вченими суттєво відрізняється: одні розглядають її як комплекс дій держави для одержання, використання, поширення та зберігання інформації або як захист держави від інформаційних загроз різного типу, інші – як сукупність стратегічних завдань держави, основною метою яких є перехід до інформаційного суспільства. На нашу думку, більшість з цих визначень враховує лише окремі напрями діяльності держави в інформаційній сфері. Окрім того, серед науковців не має єдності щодо переліку основних завдань державної інформаційної політики. Проте, за умов інформаційної революції, більшість вчених погоджується, що стратегічно важливими напрямками інформаційної політики є побудова інформаційного суспільства та забезпечення інформаційної безпеки.

З наведеного вище випливає ще один важливий висновок: одна з характеристик інформаційної політики – когерентність – видається вельми слабкою, якщо враховувати суттєві розбіжності у розумінні її суті, цілей і завдань. Це значною мірою знижує ефективність і дієвість заходів, передбачених цією політикою, і потребує якнайшвидшого вироблення і законодавчого затвердження єдиних загальних принципів інформаційної політики у вигляді Концепції чи Інформаційного кодексу України.

Література:

1. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. – Oxford: Oxford University Press, 1998. – 1428 p.
2. Аналіз державної політики в Україні: навчальна дисципліна, сфера професійної діяльності, галузь прикладних досліджень. Збірник документів і матеріалів / Укл. О. І. Кілієвич, В. В. Тертичка. – К.: К.І.С., 2004. – 210 с.
3. **Бойко-Бойчук Л.** Аналіз державної політики підтримки місцевого самоврядування в Україні // Система розробки та здійснення публічних політик в Україні / За заг. редакцією О. П. Дем'янчука. – К.: Вид-во „Факт”. – С. 169 - 189.
4. **Виноградова Г. В.** Правове регулювання інформаційних відносин в Україні. – К.: Видавництво „Юстиніан”, 2006. – 176 с.
5. **Дем'янчук О. П.** Публічна політика в системі управління суспільним життям // Система розробки та здійснення публічних політик в Україні / За заг. редакцією О. П. Дем'янчука. – К.: Вид-во „Факт”. – С. 5 - 21.
6. **Дубас О. П.** Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті: Монографія. – К.: Генеза, 2004. – 208 с.
7. Закон України „Про інформацію” від 2 жовтня 1992 р. №2657-ХІІ; з наступними змінами // Інформаційні технології. Нормативна база / Пашутинський Є. К. – К., 2005. – С. 6 - 28.
8. Закон України „Про Концепцію національної інформаційної політики”. Проект // www.gipi.internews.ua/ukr/base/ukraine/politics/

conception.doc

9. Закон України „Про основи національної безпеки України” від 19.06.2003 // Урядовий кур’єр. – 2003. – 30 лип.

10. **Ивин А. А., Никифоров А. Л.** Словарь по логике – М.: Туманит, изд. центр ВЛАДОС, 1997. – С. 245 - 246, 338 - 339.

11. **Карпенко В. О.** Інформаційна політика та безпека. – К.: Нора-Друк, 2006.

12. **Колбеч Г. К.** Політика. – К.: Видавничий дім „КМ Академія”, 2004. – 127 с.

13. Концепция государственной информационной политики Российской Федерации. Одобрено Комитетом Государственной Думы по информационной политике и связи (15 октября 1998 г.) и Постоянной палатой по государственной информационной политике Политического консультативного совета при Президенте Российской Федерации (21 декабря 1998 г.) // <http://www.nbuv.gov.ua/law/98ru-gip.html>

14. Концепція (основи державної політики) національної безпеки України. Схвалено постановою Верховної Ради України 16.01.1997 // Урядовий кур’єр. – 1997. – 6 лют.

15. **Макаренко Є. А.** Європейська інформаційна політика: Монографія. – К., 2000. – 368 с.

16. **Манойло А., Петренко А., Фролов Д.** Государственная информационная политика в условиях информационно-психологической войны. – М.: Горячая линия – Телеком, 2003. – 541 с.

17. **Олійник О. В.** Державна інформаційна політика та інформаційна безпека України: політико-правові аспекти // Право України. – 2005. – №5. – С. 108 - 111.

18. **Пашкова В. С.** Інформаційна політика і бібліотека // Бібліотека і влада. Збірник статей до Міжнародної науково-практичної конференції. – К., 2000. – С. 4 - 16.

19. Політологія: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О. В. Бабкіної. – К.: Видавничий центр „Академія”, 1998.

20. **Почепцов Г. Г., Чукут С. А.** Інформаційна політика: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 663 с.

21. **Соснін О. В.** Проблеми державного управління системою національних інформаційних ресурсів з наукового потенціалу України: Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – 572 с.

22. Стенограма засідання №1 круглого столу „Державна інформаційна політика – проблеми законодавчого забезпечення” // <http://www.niss.gov.ua/inform/stenog.htm>

23. **Юдін О. К., Богущ В. М.** Інформаційна безпека держави. – Харків: Консум, 2005. – 506 с.